

ÖĞRETİM ELEMANI KILAVUZU

Engelli Öğrencilerin Akademik Ortamda Desteklenmesi

Hazırlayan

İKÜ ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMİ

İKÜ ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMİ

İKÜ Engelli Öğrenci Birimi, engelli öğrencilerin üniversitedeki olanaklara ve hizmetlere eşit erişimlerini sağlamaya, onların akademik, sosyal, kişisel ve mesleki gelişimlerini destekleyen bir ortam oluşturmaya yönelik çalışmalar yapmayı amaçlar. İKÜ Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı'na bağlı bir birimdir.

ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMİ YÖNETİM KURULU

Prof. Dr. Nihal SARIER (Rektör Yardımcısı; Yönetim Kurulu Başkanı)
Uzm.Dr.Dilek BAYKAL (Sağlık,Kültür ve Spor Daire Başkanı, Koordinatör)
Doç.Dr.Evren Burak ENGİNÖZ (Mimarlık Fakültesi, Üye)
Dr.Öğr.Üyesi Adnan APTİ (Sağlık Bilimleri Fakültesi, Üye)
Dr.Öğr.Üyesi Meryem Demir GÜDÜL (Eğitim Fakültesi, Üye)
Dr.Öğr.Üyesi Halime EKER (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık UAM, Üye)
Dr. Gabriela Oana OLARU (Genel Sekreter Yrd., Üye)
Dr. Neslihan Fatma Er (Öğrenci Yaşam Kariyer Mezun Danışma Birimi, Üye)
Şennur ALPKAYA (Öğrenci İşleri Daire Başkanı, Üye)
Deha SEVGİN (Kurumsal İletişim Daire Başkanı, Üye)
Mehmet Ender BARAN (Destek Hizmetleri Daire Başkanı, Üye)
Ömür Kınay (Sanat ve Tasarım Fakültesi, Üye)
Müh. Mehmet Yücesan (Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanı, Üye)
Tolda ÖZDEMİR (Engelli Öğrenci Temsilcisi, Üye)

ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMİNİN GÖREVLERİ

1. Üniversitemize kayıt olan engelli öğrencilerimizi ilk kayıt tarihinden başlayarak belirlemek.
2. Üniversitemizi erişilebilir kılmak, fiziksel koşulları iyileştirmek.
3. Ulaşım yollarını ve park yerlerini, ortak kullanım alanlarını (kafeterya, kütüphane, yurtlar, derslikler vb.) engellilere uygun hale getirmek.
4. Engelli öğrencilerin ihtiyaç duyduğu mesleki ve akademik danışmanlık hizmetlerini sunmak.
5. Akademik personel ile işbirliği yaparak eğitim –öğretimi ve sınavları engelli öğrencilerimize uygun hale getirmek ve örnek uygulamalar geliştirmek.
6. Engelli öğrencisi bulunan bölümlere gerektiği durumlarda danışmanlık hizmeti vermek, öğretim elemanlarını öğrencinin ihtiyaç duyduğu ders ve sınav uyarlamaları ve gerekçeleri konusunda bilgilendirmek.
7. Engelli öğrencilerin sosyal çevreye uyumunu sağlamak amacıyla psikolojik danışmanlık hizmeti alabileceği birimlere yönlendirmek.
8. Engellerinden kaynaklanan sorunlarını danışabilecekleri ilgili birimlere yönlendirmek.
9. Sosyal, kültürel ve sportif etkinlik alanlarını engelli öğrencilerimize uygun hale getirmek.
10. Engelli öğrencilerimizin akademik, idari, fiziksel, psikolojik, barınma ve sosyal alanlarda ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanması için yapılacak çalışmaları planlamak, uygulamak, geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmektir.

ENGELLEYİCİ DURUMLAR

Engelleyici Durumlar Her Zaman Görünür Olmayabilir

Örneğin; işitme güçlüğü olan kişi, işitme cihazı kullanmıyorsa bu kişinin durumu diğerleri açısından görünür değildir. Ayrıca, kronik sağlık durumları kişi üzerinde engelleyici etkilere sahip olabilir ve kişi paylaşmadığı sürece durumunun farkına varılmayabilir. Görünür olmayan bir diğer durum da öğrenme güçlüğü (Asperger Sendromu, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite bozukluğu vb. gibi) olabilir. Dolayısıyla, engelleyici durumunu sizinle paylaşan öğrenciye sanki sizi kandırıyormuş gibi davranmamalısınız. Bu gibi durumlarda, öğrenciden daha detaylı bilgi talebinde bulunabilir ya da Engelli Öğrenci Birimi'nden öğrencinin durumuna ilişkin bilgi edinebilirsiniz.

Engelli Tanıları Aynı Olan Farklı Kişilerin İhtiyaçları Farklı Olabilir

Engelli bireyler aynı ya da benzer tanıları sahip olabilir ancak bu durum, ilgili kişilerin aynı stratejileri kullandığı ya da aynı yetilere sahip olduğu anlamına gelmez. Örneğin; görme engelli iki öğrenciden biri Braille aracılığıyla okumayı tercih ederken, diğeri işitsel materyaller kullanmayı tercih edebilir ya da mevcut görme durumuna ilişkin yetileri farklılık gösterebilir. Sonuç olarak, engelli kişiler arasında daima bireysel farklılıklar bulunmaktadır. Ders ve sınav uyarlamaları yaparken mutlaka kişinin ihtiyacına özel olmasına dikkat edilmelidir.

Kişinin Engel Durumunu Dikkate Alarak Akademik Yetisi Hakkında Karar Vermeyiniz

Yapılan uygun akademik uyarlamalar aracılığıyla, engelli öğrenciler alanlarında başarılı olabilirler. “*Bu kişi yapamaz*” şeklinde düşünmek yerine, “*Bu kişi nasıl yapabilir?*” diye düşününüz ve “*Öğrenci akranlarıyla eşit olabilmek için ne gibi değişik çözümlere ihtiyaç duymaktadır?*” sorusuna odaklanınız.

Bir Kişide Birden Fazla Engel Olabilir

Bir işitme engelli aynı zamanda görme yetersizliğine sahip olabilir. Bu gibi durumlarda uyarlamalar, öğrencinin her bir engel durumu gözetilerek düzenlenmelidir.

Engeller Yalnızca Fiziksel Değildir

Engeller karşımıza kronik hastalıklar, Asperger Sendromu, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, ya da bipolar bozukluk olarak çıkabilir. Önyargılı ve kalıplaşmış tutumlar, engelli öğrencileri yaşama tam katılımdan alıkoymaktadır. Acıma gibi yaygın kalıplaşmış tutumlara ek olarak, engelli bir öğrencinin bölümünde ya da herhangi bir derste başarılı olup olamayacağına dair önyargılı tutumlar, öğrencilerin akademik ortamlarda yeterlilik hissini azaltıcı etkiye sahiptir. Daha önce de belirtildiği gibi, makul uyarlamalar aracılığıyla engelli öğrenciler alanlarında başarılı olabilirler. İlk dersinizde, “*Engel durumuna ilişkin akademik uyarlama talebinde bulunmak isteyen öğrenciler, lütfen en kısa sürede benimle iletişime geçiniz.*” şeklinde yapacağımız genel bir duyuru ile engelli öğrencileri sizinle iletişim kurmaya davet etmek dersi erişilebilir kılmak için ilk adım olacaktır.

ÖĞRETİM ELEMANLARI ENGELSİZ EĞİTİM-ÖĞRETİM İÇİN NELER YAPAR?

1. Yasal düzenlemelere uygun davranarak engelli öğrenciler için gerekli uyarlamaları uygulama sorumluluğunu yerine getirir.
2. Eğitim-öğretim ve sınav uygulamalarını üniversitemiz “**Engelli Öğrenci Eğitim-Öğretim ve Sınav Uygulamaları Yönergesi**” dikkate alınarak gerektiğinde planlar.
3. Vermekte olduğu dersler için ders izlencesi sağlar.
4. Öğretim elemanları ilk dersinde, “*Engel durumuna ilişkin akademik uyarılama talebinde bulunmak isteyen öğrenciler, lütfen en kısa sürede benimle iletişime geçiniz*” şeklinde genel bir duyuru yaparak engelli öğrencileri kendisiyle iletişim kurmaya davet eder.
5. Öğrencinin mahremiyetine saygı duyar ve engeline ilişkin bilgileri gizli tutar.
6. Bir dersi ya da bir programı, dersi alan engelli öğrencilerin ihtiyaçlarına göre daha erişebilir kılmak ve bu öğrencilerin özel durumundan kaynaklanan engel ve dezavantajları ortadan kaldırmak için uyarlamalar yapar.
7. Ders sunumlarına “*Engel durumunuzdan ötürü herhangi bir akademik uyarlamaya ihtiyaç duyuyorsanız lütfen benimle iletişime geçiniz*” ifadesini ekler.
8. Öğretim elemanı engelli öğrencilere sunduğu hizmetleri ve imkânları eşitler ve tüm öğrencileri eşit şartlarda öğretime katar.
9. Derslerin ses kayıt cihazıyla kaydedilmesine imkân tanır ve/veya engelli öğrencilerin derslerin ses kayıtlarına erişimleri sağlar.
10. Ders notlarını ve sunumlarını engelli öğrencilerle ihtiyaca uygun şekilde (elektronik formatları, ses kayıtları vb) paylaşır.
11. Ders takip etmekte herhangi bir sorun yaşanıp yaşanmadığını tespit etmek üzere öğrencileri gözlemler. Desteğe ihtiyacı olan öğrenciyi tespit ederek öğrenciyle özel olarak iletişime geçer ve öğrenciyi ilgili birimlere yönlendirir.
12. Engelli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda ders ile ilgili materyali engel gruplarını göz önünde bulundurarak hazırlar ve ders öncesinde öğrencilere verir.
13. Derslerle, ders programları ile ya da sınavlarla ilgili yapılacak duyurularda ve ilanlarda engelli öğrencilerin engel durumlarını göz önünde bulundurarak çeşitlilik (görsel, işitsel, işaret dili ile vb) sağlar. Gerekirse cep telefonlarına ya da e-posta adreslerine mesaj olarak bilgi gönderilmesini sağlar.
14. Hiçbir engel grubundaki öğrenci için ayrımcılık yapmaz.
15. Engelli öğrencilere karşı duygusal yaklaşım, sınavlarda ayrıcalıklı davranma, bazı akademik çalışmalardan ya da derslerden muaf tutma gibi pozitif ayrımcılık yapmaz.
16. Öğretim elemanı, değerlendirme aktivitelerinde bu öğrencilere engelinden dolayı ek puan vermez, öğrencinin aldığı akademik uyarılama sebebiyle puan eksiltmesi yapmaz.
17. Gerekli durumda engelli öğrencilerin bireysel olarak sınava girmelerine imkân sağlar.
18. Gerekli durumda engelli öğrenciler için farklı formatlarda sınav hazırlar.
19. İlgili Fakülte/MYO/Bölüm Başkanlığı/Program Başkanlığı vasıtasıyla ihtiyaç halinde engelli öğrencilere sınavlarda okuyucu ve işaretleyici/yazıcı görevlendirilmesini sağlar.
20. İhtiyaç halinde sınavlarda öğrencilere ek süre verir.
21. Engelli öğrencilerin talepleri değerlendirilerek bir gün içinde en fazla iki sınav olacak şekilde sınav programında düzenleme yapılmasını sağlar.
22. Sınavlarda soruların anlaşılabilirliğini artırmak üzere görsel öğeler kullanır.
23. Sınavları engelli öğrenciye (özel ihtiyaçları için) ara vererek uygulama imkânı sağlar.
24. Akran mentorluğu ve/veya not tutucu sağlanması yoluyla akademik desteğin sağlanabilmesi için Engelli Öğrenci Birimi ve Öğrenci Yaşam, Kariyer ve Mezun Danışma Birimi ile irtibata geçer.

25. Fakültede uygulama gerektiren bölümlerdeki/birimlerdeki laboratuvar, sanat atölyeleri gibi uygulama mekânlarının engelli öğrenciler uygun olmadığını gözlemlediğinde durumu Engelli Öğrenci Birimi'ne bildirir.
26. Görme engeli olan öğrencilerin sınıftaki ön sıralara oturmasını sağlar. Mümkün oldukça somut örnekler ile dersi anlatır.
27. Görme engelli öğrenciler arasında Braille yazısını kullanan öğrenciler varsa dersi yavaş anlatır.
28. Derslerini slayt yardımı ile sunan öğretim elemanları az gören öğrencileri bulunduğu, slaytlarında büyük punto kullanarak, yazı ile zemin zıt renkte olacak şekilde ve el yazısı kullanmadan hazırlar.
29. Görme engelliler için ders anlatımı sırasında zamir kelimelerini (bu, şurada, görüldüğü gibi vb) kullanmaz.
30. Sınıfta işitme engelli öğrencisi olan öğretim elemanları yüzü öğrencilere dönük bir şekilde konuşur. Tahtayı kullanırken yüzü öğrencilere dönük olmayacağından tahtaya yazdıklarının dışında bir şey anlatmaz. Dersi, derslikte ön sıralarda oturmasını sağladığı işitme engelli öğrencilerin, dudak hareketlerini takip edeceği bir pozisyonda durarak yavaş anlatır. Ders notlarını ders başlamadan öğrencilere verir.
31. Staj yapan engelli öğrencimizin staj öğretim elemanına engelli öğrenci hakkında bilgi verilmelidir.
32. Engelli öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik sorunlarına yardımcı olabilmek için gerektiğinde Engelli Öğrenci Birimi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Birimi ve Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı ile irtibata geçilmelidir.